

Søndag
27. mars
2022

Ideer & medier

Aftenposten

Grunnlagt 1860
Av Chr. Schibsted

Aftenposten
arbeider etter
Vær Varsom-plakatens
regler for god presseetikk.

Trine Eilertsen
Sjefredaktør

Tone Tveøy
Strøm-Gundersen
Nyhetsredaktør

Kjetil B. Alstadheim
Politisk redaktør

Lillian Vambheim
Featureredaktør

Cecilie Asker
Kulturredaktør

Erik Tornes
Debattredaktør

Eirik Hammersmark
Winsnes
Utviklingsredaktør

Audun Solberg
Redaktør avis og forlag

På en søndag
Raymond Johansen
Byrådsleder i Oslo (Ap)

Europa endrer seg. Er det tid for en ny norsk EU-debatt?

Europa er i voldsom endring. Krigen i Ukraina gjør dette veldig tydelig, men store endringer har pågått i EU over år. Det må bety noe, også for oss i Norge.

EU og europeiske land er snart den eneste troverdige garantisten for det liberale demokratiet på vår side av kloden. Dagens EU tar en avgjørende rolle i å løse mange av vår tids største utfordringer. Jeg er derfor uenig med dem som mener tiden ikke er moden for en debatt om norsk tilknytning til Europa.

Jeg har full forståelse for at dette er vanskelig for norske regjeringskonstellasjoner både på høyre- og venstresiden, men endringene i Europa er for store til å ignorere.

Fra papirtiger til tungvekter. Endringene i EU er særlig tydelige i håndteringen av de store krisene vi nå opplever.

Under pandemien så vi fordelene ved å være med i EUs helseberedskap. Vi hadde aldri klart å vaksinere oss ut av pandemien så raskt som vi gjorde, uten avtale med og tilgang på vaksiner produsert i EU.

I håndteringen av krigen i Ukraina har EU gått fra å være en sikkerhetspolitisk papirtiger til en global tungvekt.

I dagens svært usikre sikkerhetspolitiske

situasjon er vår sikkerhetsgaranti at Norge er trygt plantet i Nato. Men vi må spørre oss om dette er godt nok.

Vi må for alvor ta inn over oss at USA har vist seg å være et skjørere demokrati etter fire år med Donald Trump. Kanskje kan vi ikke lenger ta USAs støtte for gitt, slik vi har gjort gjennom mange tiår. Ingen vet hva som skjer etter neste valg i USA.

Store europeiske land har allerede tatt konsekvensene. Tyskland styrker forsvarsbudsjettet med 100 milliarder euro i år. Danmark gjør tilsvarende kjempeløft og skal i tillegg ha folkeavstemning om nærmere tilknytning til

EUs sikkerhetssamarbeid.

På Island viser meningsmålingene nå flertall for EU-medlemskap. Der har svært mange endret syn på kort tid. På samme måte som EU-landene Finland og Sverige nå diskuterer sin tilknytning til Nato, er det ikke unaturlig at Norge diskuterer sin tilknytning til Europa og EU.

Motgift mot et autoritært Europa. Som mange allerede har påpekt, var det ikke bare Nato-medlemskap, men kanskje enda mer et mulig ukrainsk EU-medlemskap som var den reelle trusselen mot Putin-regimet.

Et Ukraina forankret i et liberalt, demo-

Les flere
Nyheter på
ap.no

kratisk Europa med velstand og fungerende rettsstater ville vist naboene i Russland svært tydelig at det finnes alternativer til det samfunnet Putin tilbyr dem.

Det er ikke tilfeldig at de hardeste EU-kritikerne i Europa, som Matteo Salvini i Italia og Marine Le Pen i Frankrike, er de samme politikerne som i en årrekke har hyllet Putin. EU er motgift mot et autoritært Europa.

Tar rollen som samfunnsbygger. EU tar nå en sentral rolle i å løse klimakrisen. EUs klimamål er faktisk mer ambisiøse enn norske klimamål. EUs innsats på klimaområdet, «green new deal», synlig-

gjør også en tydelig endring i hva EU er og står for.

EU tar rollen som samfunnsbygger, villig til å bruke aktiv politikk for å stimulere utviklingen av grønne næringer og industrier.

EUs rolle som regulerende myndighet er stadig mer avgjørende. EUs regelverk på personvernsområdet, med blant annet personvernforordningen GDPR (General Data Protection Regulation), er godt innarbeidet i Norge.

Sammen med EUs konkurransepolitikk, som er vesentlig mer aggressiv enn det som praktiseres i USA, er EU i dag den mest troverdige begrensningen på makten

til globale IT-selskaper. Her kommer EUs størrelse og politiske grunnsyn allerede norske forbrukere og norske interesser til gode.

Endrer seg sammen med sine medlemmer. Vi trenger en Europa-debatt i Norge fordi EU er i endring. Storbritannia, som i årevis blokkerte progressive sosiale tiltak i EU-regi, er nå ute. Britisk fagbevegelse fortvilte over brexit, fordi arbeidsfolk mistet viktige rettigheter og lover som beskyttet dem.

Vi må se de politiske mulighetene og det politiske handlingsrommet som finnes i EU. Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv skal nå bli til norgesmodellen. Kloge politiske løsninger fra én by skaleres opp til nasjonalt nivå. Men tør vi tenke større?

Finnes det noen grunn til at vi ikke sikter mot en europamodell?

Hva er egentlig begrensningene i 2022 på EU som et verktøy for å realisere progressiv sosial politikk? Et EU mer inspirert av den nordiske modellen kan være mulig.

EU har de siste årene jobbet mye med det de kaller den sosiale dimensjonen og har ambisiøse planer frem mot 2030. Det skaper et nytt rom. EU er summen av sine medlemmer og endrer seg sammen med sine medlemmer. I likhet med alle andre politiske arenaer er det også i EU en kamp om å vinne frem med sine synspunkter.

Beste svar på mange utfordringer. Vi politikere må våge å starte debatter som er riktige når det er riktig. Slik situasjonen er nå, unngår norske politikere over hele spekteret å diskutere store, viktige avgjørelser som tas i Europa og former Norge, fordi det blir så åpenbart hvor liten påvirkning vi har på det som faktisk skjer. Norske medier dekker knapt helt sentrale debatter og prosesser i EU av samme årsak.

Vi må erkjenne at Europa endrer seg raskt, og at EU på mange områder nå løper fra Norge.

Er du norsk og under 45 år, har du aldri fått muligheten til å si din mening om det europeiske fellesskapet. Kanskje sier folk nei på nytt hvis Norge bestemmer seg for å sende en ny EU-søknad. Men uansett fortjener både innbyggerne og demokratiet vårt at vi tar debatten, og at vi gjør det med lave skuldre.

EU er ikke bare vår beste garantist for fred og demokrati, det er også det beste svaret vi har på mange av utfordringene det norske samfunnet står overfor som vi ikke kan løse på egen hånd.

SV og Rødt er ambisiøse på en rekke områder som krever forpliktende samarbeid over landegrensene og snakker varmt om internasjonalt samarbeid. Men et ikke-eksisterende nordisk forsvarssamarbeid holder oss ikke trygge i en farlig verden, og FN kommer ikke til å løse klimakrisen. Dagens EU handler.

Krigen i Ukraina har nok gitt mange et nytt syn på hva som er viktig, og hva som er realistiske mål for det internasjonale samarbeidet. Vi må forholde oss til en endret verden, et endret Europa.

Det finnes helt sikkert mange gode grunner for at Norge ikke bør bli fullt ut medlem av EU. Men er de gode nok?

Illustrasjon: Inge Grødum

I håndteringen av krigen i Ukraina har EU gått fra å være en sikkerhetspolitisk papirtiger til en global tungvekt